

Omul care a rămas fără povestea vieții lui - articol de Simona Sora

Cred că n-a fost sfârșit de an, din 2002 încoace, în care să nu mă gândesc la Irina Nicolau. Am cunoscut-o prea puțin, ne-am văzut doar de câteva ori – cu toate astea, de câte ori mă gândesc la oameni esențiali din viața mea, Irina e printre primii. Știu sigur că nu mi se întâmplă numai mie, cel mai concis a fost odată Dan C. Mihăilescu, într-un interviu în care, întrebând fiind ce îi place în viața noastră culturală, a răspuns: „Irina Nicolau”. Ca să-mi amintesc de Irina, am recitat recent cartea ei „cu două buzunare”: *Haide, bre!* de-o parte, *Talmeș balmeș de etnologie de cealaltă*, și mi-a plăcut ca prima dată.

Talmeș balmeș de etnologie și multe altele este, înainte de orice, o confesiune. Varianta pe care a ales-o Irina Nicolau, de a-și comunica în primul rând îndoielile, mirările și căutările, știutul și trăitul, este o formulă nemediată, „din mână”, care dă un montaj deloc întâmplător, după metoda „batistei aruncate înainte” din *Călăuza* lui Tarkovski. Scriitoarea e călăuză într-o zonă carbonizată de uitare, prejudecăți și reflexe de respingere. Ea pornește, precum personajul din film, dintr-o încăpere cu un pat de alamă și o bibliotecă (asumată) pe care aparatul de filmat rămîne vreo două secunde, ca să ajungă la știut prin celălalt și la trăit pe cont propriu. Poveștile, multe și dureroase, au un fel de patos (căci „apatia strică omenia”) care se desfășoară cu totul în aplicația pe care autoarea o face noii etnologii în cealaltă carte, *Haide, bre! Incursiune subiectivă în lumea aromânilor*, care începe unde se termină prima. Până la poveștile de dragoste și moarte din „oala cu ghiveci despre aromâni”, Irina Nicolau dialoghează cu cititorul, îl ia de mână și îl pune să-și facă propria genealogie pentru a ajunge nemijlocit la delicatul subiect pe care îl constituie, după 50 de ani de etnologii false, țărâna român. Dincolo de teoretizările academice și stereotipiile de manual, Irina Nicolau schițează o „etnologie în stare născîndă” (după o expresie a lui Horia Bernea) care supune subiectul la tot felul de încercări vitale: rîsul, munca, dansul (jocul), salutul, prietenia, kitsch-ul, orașul, credința și ritul, rezistența la viața conjugală, relația cu obiectele. Rezultatele sînt pe măsura probelor și depășesc cu mult subiectul pe care autoarea îl anunțase.

Articol preluat din *Dilema Veche*, Nr. 415 / 26 ianuarie-1 februarie 2012

***

Instituția Irina Nicolau – articol de Victoria Luta

[...] E o fericire ca, departe de ai tăi, să ai harul de a învia gusturile și miresmele unei civilizații doar din cuvinte. Să extragi, din simplul joc al eufoniilor, concentrația de parfumuri care compun un orizont altminteri de nemaiațins și să ai impresia unei apropieri lecuitoare de melancolie. Că deseori (numai) memoria și imaginația pot anula distanțele ori suplini, parțial și consolator, golurile, îmblînzind inaccesibilul cel mai categoric, ne demonstrează, cu excepțională forță, toate cărțile semnate, într-un fel sau altul, (și) de Irina Nicolau. În lumea noastră bîntuită de sminteli pe spectru larg, bolnavă de vanități și vacuități înspăimîntătoare, unde firescul și bunul-simț ajung cerințe aproape exorbitante, Irina Nicolau muncește pentru fiecare carte cum multora, incomparabil mai vizibili, notorietăți găunoase, nu li se întâmplă nici măcar o dată-n viață. Printre altele, compune cu o acribie monahală liste de a căror înțelepciune evocatoare e ea însăși cea dintîi fermecată și convinsă că dacă nici ele n-ar fi, atunci chiar că nimic nu s-ar mai putea povesti. Cu o tenacitate cît a unei întregi institutii, în care îi implică fericit și pe alții, adună, consemnează, recuperează, reconstituie, transcrie, publică și valorifică. Salvate prin cărți

frumos făcute, lungi durate, epoci, experiențe și destine ies la lumină care li se cuvine din plin. Altminteri, toți sorții le-ar fi condamnat la o stingere lentă și tăcută, îndoite păgubitoare pentru o întreagă umanitate: și pentru protagoniștii care, rămași uitați, ar trăi încă un nenoroc nemeritat, dar și pentru toți ceilalți, văduviți altfel de șansa de a afla și admira, de privilegiul întremător de a fi, chiar și indirect, din ipostaza de cititori, martori ai celor dinții.

Dintre cele trei, singurul volum unde subiectivitatea Irinei Nicolau funcționează explicit (asumată chiar din titlu) este *Haide, bre!*. Pentru că numai așa, prin conlucrarea invenției cu istoria, prin forța speculațiilor și a micilor fantasme, se pot complini puținătatea și discontinuitatea consemnărilor de care a avut parte risipita și risipitoarea civilizație aromână.

Articol preluat din *Observatorul cultural*, nr. 69, iunie 2001